

alle omstændigheder ville være muligheder for at bedømme krisens politisk-parlamentariske karakter være væsentligt bedre, såfremt regeringen Zahles politik havde fået den centrale placering i fremstillingen, som dens rolle synes at tilsige.

Som allerede flere gange berørt er det et gennemgående træk i bogen, at påskekrisen primært opfattes som et politisk-parlamentarisk anliggende, som blev fremkaldt, styret og løst af folk, der enten var politikere, eller som i denne sammenhæng spillede en politisk rolle. Mod dette helhedssyn er fra anden side rejst den indvending, at det ikke svarer til virkeligheden. F. eks. har folketingsmand Aksel Larsen i et indlæg i Politiken gjort sig til talsmand for den opfattelse, at de egentlige krisevoldere var de erhvervs-kredse, der med H. N. Andersen i spidsen ønskede at hindre indgåelsen af en for det transatlantiske kompagni gunstig handelsoverenskomst med den sovjetrussiske regering. Hovedtesen i indlægget er en tro på, at der altid er drivende økonomiske kræfter bag en begivenhed som påskekrisen. Tesen er ikke verificeret af sin fremsætter, og den er i sin generaliserende form næppe særlig frugtbar at arbejde med. K. har svaret, at der ikke findes noget samtidigt dokument, som kan bevise antagelsens rigtighed, omend mange omstændigheder kan tydes i den antydede retning. Hvordan det nu end forholder sig, så giver indlægget anledning til at overveje, om den anlagte helhedsvurdering lader sig opretholde. Var påskekrisen med andre ord alene en politisk-parlamentarisk krise? Er det rigtigt at kalde afhandlingen »Påskekrisen 1920« uden nogen antydning af, at undersøgelsen er koncentreret om krisens politiske manifestationer? K. har selv rokket ved den valgte titel gennem påvisnin-

gen af, at der i arbejderbevægelsen fandtes forskellige synspunkter på det fremtidige forhold til det omgivende samfund, og at disse forskelle kom til at spille en rolle ikke alene i strejkesituationen og under de deraf følgende uroligheder, men også for vælgerne reaktioner ved de efterfølgende valg. Aksel Larsen har berørt de økonomiske interesser, som kunne motivere de politiske udladninger. Disse eksempler er kun brudstykker af den komplicerede og brede sammenhæng, i hvilken påskekrisen må sættes på plads, såfremt man ønsker at formulere et helhedssyn.

De her fremsatte synspunkter rokker ikke ved den kendsgerning, at »Påskekrisen 1920«, opfattet som en punktuelt undersøgelse af en dramatisk og tilspidset politisk situation, har bragt os et skridt fremad i udforskning af den moderne tids politiske historie i Danmark. Ingen kan betvivle, at Tage Kaarsted som få andre har forudsætninger for at stå i første række i dette store og i mange år forsømte arbejde. Enhver god undersøgelse bærer i sig kimen til nye – sådan bør det også gå med »Påskekrisen 1920«.

Knud Larsen

Jens Kruuse: De uforberedte. (Gyldendal, 1968). 132 s.

Jens Kruuse fortsætter her erindringerne fra »Min lykkelige barndom«. Denne gang er det livet blandt 1920'ernes og 1930'ernes litterære og akademiske ungdom, der er emnet. Bogen er – desværre – ikke så fyldig som barndomserindringerne; heller ikke så gennemarbejdet i detaljen. Det lykkes imidlertid fint at sige meget væsentligt. Også når der bortses fra de litterære kvaliteter, vil en histori-

ker kunne benytte dele af bogen med udbytte.

Vagn Dybdahl

Karl Raloff: Et bevæget liv. (Fremad, 1969). 205 s.

Karl Raloff er tysk socialdemokrat, kom til Danmark som flygtning i 1933, flygtede videre til Sverige i 1940, men vendte efter krigen tilbage til Danmark, først som korrespondent til tysk presse siden som presseattaché og er endelig forblevet i Danmark som pensionist. I hvert fald indtil 1945 ligner Karl Raloffs liv mange andre tyske socialdemokraters; men emigrantbiografierne er ikke mange og særlig ikke, når det gælder emigranterne i Danmark. Da samtidig meget vigtigt kildemateriale er gået tabt, er denne bog vigtig for dette særlige afsnit af Danmarkshistorien.

Den første halvdel af bogen handler om Raloffs liv i Tyskland før 1933. Han var tidligt med i den socialdemokratiske ungdomsbevægelse og var fra ganske ung aktiv som journalist og politiker. Dette velskrevne afsnit om det urolige politiske liv i Weimar-republikken har også dansk interesse, dels berettes om forbindelsen med DSU i Danmark, dels var den tyske ungdomsbevægelse så inspirerende for den danske, at skildringen derved giver et nyttigt baggrundstof; det må dog siges, at forfatteren i vel høj grad holder sig til en række ydre momenter, mens ideologi og organisationsform kun strejfses.

Noget af det samme karakteriserer bogens sidste halvdel. Emigranttiden 1933-1940 kunne man have ønsket meget fyldigere behandlet. Der siges en del om modtagelsen i det danske socialdemokrati og dets ledende mænds hjælpsomhed; men Karl Raloff

må have kunnet berette endnu mere. Det var meget ønskeligt, om han ville ofre tid på indsamling af historisk materiale om disse år; den nære kontakt til endnu levende emigranter eller deres efterslægt skulle give Raloff de bedste betingelser for at kunne gøre dette.

Efter skildringen af årene i Sverige – skilt fra familien, der blev i Danmark – slutter bogen med en omtale af tiden efter 1945 og af Raloffs deltagelse i opbygningen af en dansk-tysk forbindelse.

Vagn Dybdahl

W. e. v. Eyben: Thi kendes for ret. Retsopgøret efter besættelsen. (Juristforbundets Forlag, 1968). 118 s.

Professor v. Eybens bog tilsigter ikke at give en analyse af retsopgørets historie. Den vil give en oversigt over den særlige lovgivning og af, hvordan retspraksis udviklede sig. Kun sjældent rummer den vurderinger og da næsten altid kun juridiske ikke historiske eller politiske. Det bliver således en systematisering af kendsgerninger: lovbestemmelser og domme. Dette gør imidlertid bogen til en særdeles nyttig håndbog for den historiker, der behandler disse års politiske historie.

Vagn Dybdahl

Danmark. Gyldendals egnsbeskrivelse. 1. Bornholm med Ertholmene. – 2. Nordjylland med Læsø og Hirsholmene. (Gyldendal, 1969). 199 og 284 s.

Med disse to bind indleder Gyldendal en Danmarksbeskrivelse i 12 bind. Det er nærmest en Trap omsat i fortællende og mere folkelig stil. Der fortælles om geologien, plante- og dyreliv, lidt om områdets historie, går-